

АЛЕКСАНДЪР ФОЛ ПОСЛЕСЛОВ

chitanka.info

За мен е радост да представя книгата на Б. Богданов. Тя намалява чувството ми на самотник в заниманията ми с тракийския орфизъм и ме обнадеждава, че тази проблематика ще става все по-близка на любознателните. Тази надежда не е колегиална вежливост. Книгата на Б. Богданов притуря интелектуална тъкан към образуващата се сега взаимоотношностна субстанция на съвременната европейска култура. Защото, пита се, кои сме ние и как ще общуваме помежду си, сиреч — какво носи духът ни и какъв ще бъде езикът ни?

Авторът няма нужда да бъде легитимиран като грецист от най-висока класа. Досегашното му творчество съдържа толкова поникнали зърна на изследвания в основни направления на класическата и на елинистическата древногръцка култура, че публикуваното от него продължава по-скоро да разпалва, отколкото да уталожва интереса на читателите. Такова зърно е и орфизмът. Неговата загадка неизбежно препречва пътя на всеки, който се опитва да надзърне в духовността на елини и на траки.

Орфизмът в Елада и в Южна Италия е проблематика, която не желая да обосновавам, тъй като това би било под достойнството на моята наука и тази на Б. Богданов. Написаното върху елинския орфизъм е трудно обозримо, но е познаваемо. То противостои и като теза, и като доказателствена система на онова древно гръцко мислене, което сме свикнали да наричаме олимпийско. Елинският орфизъм, доколкото се знаят неговите извори, е образуван от теогонични, космогонични и митологични идеи, които предоставят теми и сюжети за спекулативната игра на мислителите между VI век пр.н.е. и VI от н.е. Идеино-философските страдания на елинските орфици довеждат до една алегорична литература, в която могъщият певец, прорицател и бог се превръща в кротък християнски пастир.

Тракийският орфизъм е проблематика, която е родена неотдавна от синтеза на резултати с междудисциплинен характер в тракологията. Тази изследователска задача е твърде деликатна и затова е по-добре сближаването с нея да става предпазливо. Неписаното правило е спазено от Б. Богданов. Той си задава въпроса, какъвто всеки на негово място би си задал — какво и къде елините заимствуват от балканските общества до тях. Б. Богданов следи процеса на елинизацията на предлитературното наследство, в което схващането за света, наречено орфическо, съставлява компактно ядро.

Засега са използвани два метода за обработката на писмени и на археологически данни от елински произход, които крият преки и косвени съобщения за тракийските и северобалканските идейни заемки в елинския културен синтез. Единият метод борави със стратиграфски разположени по периоди и географски локализирани по региони изворови данни. Бих се осмелил да кажа, че този метод може да бъде приблизително окачествен като културно-исторически. Неговата хипотеза постига темпорално-пространствен градеж на изследването. Другият метод изисква филологически процедури на майсторско равнище и историзиране на изворовите сведения, за да се смекчи въздействието на крайните възгледи на структурализма и на функционализма. Този именно метод е използван, както ми се струва, в книгата, но с елегантното предимство да се работи без предразсъдъци с всеки удобен инструмент, независимо на кой понятиен апарат той принадлежи. По този начин Б. Богданов създава свой тип култура „Орфей“, но не в абстрактна, а в характеризувана среда. Избегната е опасността даден тип култура да се появява навсякъде и всякога, както често ни изненадва специализираната културоложка книжнина.

Културата, която според автора е поливариантна, може да се изследва в конкретния случай не толкова чрез оригиналните си съставки, колкото чрез разликата в семантичното съдържание, вложено в познати елементи. Следователно Б. Богданов изследва древната митология на Балканите чрез тракийския тип култура „Орфей“, която е и тип поведение с очаквани и естествени промени в елинския свят. Плътно сближаване на типа култура с определено поведение е възглед, зад който заставам изцяло. Б. Богданов го разгръща до извода за „балканско поведение“, носено от т.нар. от автора хомо балканикус, обрисован в блестящото есе „наместо заключение“. Корените на това балканско поведение са подхранени от живата старина, чийто отлики произхождат още от регистъра на тракийския орфизъм и са въведени в елинския.

Типът култура функционира във вид време. Приемам, че старогръцката култура в класическия си вариант се проявява в обществени условия, които осигуряват състезания на духа и тялото между личности и групи. В този вид време нещата се повтарят и може би затова бързо се изхабяват. Не съм сигурен дали този цикъл се

развива в линейно-календарно или в митологическо време. Типът култура „Орфей“ у Б. Богданов функционира като антитеза на принципа на агоналността. Тази антитеза е стремеж към съхраняване на традиционни добродетели, които са осъдени да се превърнат във воденични камъни, ако не са озарени от порива да станат обществени качества. Ако това е възможно, то времето, в което действа типът култура „Орфей“ би било спиралното. Това предложение обаче изглежда не се споделя от автора, който е по-голям песимист от мен.

Взаимообщностната субстанция на съвременната европейска култура може би включва обаче и едното, и другото. Тогава тя би била наситена с благородството на кавалерското състезание и на намерението да се търси възможно най-доброто решение.

Позволявам си да споделя тези разсъждения, за да подчертая каква придобивка е съчинението на Б. Богданов за напредъка на тракологията като системнообразуващ дял в палеобалканистиката. Понеже тракологията е българско хуманитарно направление на проучвания, което се радва на високо международно признание, щастлив съм да си представя труда на Б. Богданов на един от големите европейски езици.

януари, 1990 г.

Александър Фол

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.